

УДК 016:929Ско|477(045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2023.2(319).33-39

Наталія Лоцинська,кандидат філологічних наук, доцент,
старший науковий співробітник відділу інформаційно-комунікаційних
технологій Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського,
e-mail: Loschynska@gmail.comORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6535-5863>

Григорій Сковорода в сучасній українській бібліографії

Мета статті: у контексті сучасних методологічних розробок проаналізувати бібліографічні показники, присвячені Г. Сковороді, що вийшли друком в Україні; визначити науково-інформаційну цінність та ергономічність видань як для науковців, так і для широкого кола користувачів і поціновувачів творчості й філософії українського митця.

Методологію дослідження зазначених видань, їхньої жанрово-стильової парадигми й ідеологічного навантаження становлять історичний, бібліографічно-оглядовий і критично-аналітичний наукові методи.

Наукова новизна. Дослідження історико-бібліографічної Сковородіани з допомогою нових теоретико-методологічних принципів є одним з актуальних завдань сучасного бібліографознавства. Розвиток української бібліографії дає змогу глибше осмислити її національні особливості, бібліографічні факти та явища, дослідити спадщину видатних бібліографів минулого, щоб реалізувати корисні ідеї, збагатити національну бібліографічну науку й бібліографію. Саме в період Незалежності України науковці активно звертаються до витоків національної культури, однією із ключових фігур якої є Г. Сковорода.

Висновки. За роки існування незалежної України бібліографія зазнала суттєвих змін і нині розвивається на основі загальноєвропейських принципів. Зростання потреб сучасного читача та стабільний попит на сквородинознавчі дослідження зумовлюють розширення спектра діяльності українських бібліографів. Інформаційна наповненість, структура, методична й джерельна бази досліджених видань мають власну специфіку, однак можемо констатувати, що кожне з них є вагомим внеском у вітчизняну Сковородіану. Упродовж трьох століть сприйняття творчості Г. Сковороди змінювалося, набувало ознак часу, менталітету, індивідуального ставлення, зазнавало впливу літературної моди, політичних віянь, однак незмінним залишається інтерес до постаті, праць і творів мислителя.

Ключові слова: Григорій Сковорода; Сковородіана; бібліографія; довідкові видання; показники; довідники

Постановка проблеми. Давня українська література знайшла найяскравіше втілення у творах Г. Сковороди — видатного мислителя, проникливого лірика, знавця людських душ, "українського Сократа". Він став справжнім символом українського духу та носієм цінностей загальнолюдського масштабу. Мандруючи містами й селами України, філософ розширював горизонти світогляду, збагачував внутрішній світ, поповнював скарбницю знань, вражень та емоцій. "Григорій Сковорода був всебічно обдарованою людиною — філософом-мислителем, письменником, педагогом, музикантом, знавцем античності і середньовіччя, володів кількома мовами — латинською, старогрецькою, старосередньовіською, польською, німецькою, російською. Він постійно вчився, поглиблював свої знання, передаючи їх учням, близьким знайомим, випадковим слухачам" [14, с. 9]. Інтерес до його творчості з роками не послаблюється, радше навпаки, зростає, переходячи на новий рівень. Тому сьогодні маємо багатий матеріал різнобічних досліджень його таланту: літературознавчих, філософських,

теологічних, мовознавчих, культурологічних, історичних, психологічних тощо.

Бібліографічна Сковородіана — наукова реєстрація всіх наявних публікацій літературних і мистецьких творів Г. Сковороди та літератури про нього — становить цікаву сторінку історії української культури.

Методологією дослідження бібліографічних видань, їхньої жанрово-стильової парадигми й ідеологічного навантаження є історичний, бібліографічно-оглядовий і критично-аналітичний наукові методи [1].

Аналіз досліджень і публікацій. На думку Л. Ушкалова, "теперішні бібліографічні дослідження сквородіани навряд чи гідні створити більш-менш повну та цілісну картину" [9, с. 6]. З цією думкою важко погодитися, принаймні вона істинна тільки частково. Як вважає Л. Рева, "бібліографічні довідкові посібники, присвячені окремим літературним діячам, підготовлені в наш час, мають виразне фахове спрямування та демонструють чіткі естетичні критерії, нові методологічні підходи та концепції в науковому

пізнанні та потрактуванні життя й діяльності українських митців. Орієнтуватись у дедалі зростаючому потоці матеріалів про життя і творчість літераторів без інформаційно-бібліографічної допомоги практично неможливо" [17, с. 466]. Дослідження в галузі довідкової біобібліографії здійснювали Т. Добко, О. Яценко, Л. Рева, О. Луговський, Р. Жданова та інші науковці.

Вичерпною та цікавою є розвідка Т. Добко "Сучасний розвиток бібліографічної Сквородіани". Авторка здійснила огляд видань, присвячених творчості Г. Сквороди, за 1862—2006 рр. і дійшла висновку, що "праця з укладання бібліографічного реєстру творчої спадщини видатного мислителя була б ґрунтовнішою, якби науковці України та зарубіжжя об'єднали зусилля і створили на сучасних науково-методичних засадах єдиний покажчик, який акумулював і всебічно висвітлював в одному виданні усі напрацювання у цій царині на сьогодні" [10, с. 13].

Мета статті — у контексті сучасних методологічних розробок проаналізувати бібліографічні покажчики, присвячені Г. Сквороді, що вийшли друком в Україні; визначити їх науково-інформаційну цінність та ергономічність для науковців і широкого кола читачів.

Щоб здійснити аналітичний огляд у межах статті, авторка окреслила дослідження чіткими хронологічними межами — періодом незалежної Української держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спираючись на методологічні розробки, розглянемо бібліографічні покажчики, присвячені Г. Сквороді, що вийшли друком в Україні.

Концепція Великого Проекту "Григорій Скворода-300" (2002—2022 рр.). Формування духовно-технологічних (техно-духовних) регіонів-символів України ("Сузір'я символів України") : період дії 2011—2022 рр. Громад. орг. ком. Великого Проекту "Григорій Скворода-300" [та ін.]. Вид. 3-тє уточн. Київ ; Харків : [б. в.], 2011. 35 с. [11]. Новітнє розуміння сутності сучасного цивілізаційного етапу знайшло віддзеркалення у Великому проекті "Григорій Скворода-300", започаткованому 2002 р. фахівцями навчальних, наукових і бізнесових установ разом із представниками владних структур та громадських організацій. Документ має ціннісну основу, сприяє пошуку відповідей із позиції Г. Сквороди на проблеми третього тисячоліття, визначених світовою спільнотою в Нью-Йорку 2000 р.: "Практична реалізація великого проекту — в досягненні мети: в органічній взаємоув'язці з іншими проектами країни послідовно і результативно сприяти розбудові незалежної України"

[11, с. 7]; "Озброївшись вченням Сквороди, у поєднанні з пропозиціями тисяч його послідовників, з усією українською громадою ми матимемо силу провести своєрідну сквородинізацію всієї України" [11, с. 8]. Це проект спасіння, захисту, збереження й підтримки культури та довкілля на території України. Стратегічна місія полягає у формуванні передумов для створення в перспективі на планеті пілотного зразка духовно-технологічної країни в досягненні "сталого розвитку суспільства, орієнтованого на щастя людини на основі сродної праці, створенні можливостей бути здоровою, а також поміркованою у споживанні" [11, с. 11].

Майже всі автори покажчиків досліджуваного періоду (Л. Ушкалов, Г. Гамалій, В. Шевченко та ін.) одноставно називають найповнішим джерелом видання *Григорій Скворода : біобібліографія / уклад.: Е. С. Беркович [та ін.]. Вид. 2-ге, випр. і допов. Харків : Вид-во Харк. ун-ту, 1972. 203 с. [2].* Зокрема, Г. Гамалій зазначає: "Він найґрунтовніший з числа тих, які коли-небудь видавалися, він видається вдалою спробою осягнення тематично неоднорідної та ідейно строкатої гама дослідницьких викладів про славного сина землі української і з уваги на повноту та наукову вивіреність може бути віднесений до безперечних досягнень праць такого гатунку" [4, с. 10].

Двотомне видання творів Г. Сквороди в серії "Гарвардська бібліотека давнього українського письменства" (Київ, 1994) [3] містить короткий бібліографічний розділ, що складається з таких частин: видання творів Г. Сквороди (20), переклади (3), література про Г. Сквороду (56). Оскільки ця бібліографія є лише частиною багатотомного видання, вона не претендує на повноту та охоплює найважливіші, з погляду укладача, твори письменника та праці про нього.

Два століття сквородіани : бібліогр. довідник / уклад.: Л. Ушкалов, С. Вакуленко, А. Євтушенко ; заг. нагляд та наук. ред. Л. Ушкалова. Харків : Акта, 2002. 527 с. [9]. Л. Ушкалов як один із найвизначніших і найавторитетніших сквородинознавців присвятив цій темі більшу частину життя, є автором численних історико-літературних та історико-філософських праць, присвячених життю й творчості Сквороди, надрукованих українською, англійською, німецькою, польською та російською мовами. Підготував і видав повну академічну збірку творів філософа та, окрім зазначеного довідника, шість знакових книжок, присвячених "українському Сократові": "Нариси з філософії Григорія Сквороди" (Харків, 1993), "Григорій

Сковорода і антична культура" (Харків, 1997), "Українське барокове богомислення. Сім етюдів про Григорія Сковороду" (Харків, 2001), "Григорій Сковорода: семінарії" (Харків, 2004) — путівник творчістю філософа від найдавнішого часу й до сьогодення для майбутніх дослідників, "Сковорода та інші. Причинки до історії української літератури" (Київ, 2007), "Григорій Сковорода" (Харків, 2009).

Видання "Два століття сквородіани" містить переднє слово Л. Ушкалова (українською та англійською мовами): "Пропонований довідник має на меті зафіксувати найповажніші видання Сковорода та праці про нього, що з'явилися в цілому світі. Ми свідомо зрезигнували з відношення художніх творів, газетних публікацій, енциклопедій, хрестоматій, підручників. Довідник подає матеріал в хронологічній послідовності. Переважну більшість джерел довідника перевірено *de visu*. Задля зручності всі позиції мають наскрізну нумерацію, а всі супровідні тексти подано українською й англійською мовами. Довідник оснащено іменним і предметним покажчиками. Довідник є спільним проектом Харківського історико-філологічного товариства, науково-дослідної Сковородинівської лабораторії Харківського державного педагогічного університету" [9, с. 10].

Довідник сформовано за хронологічним принципом — від 1798 до 2002 р. У межах одного року перелік побудовано за алфавітом, від 1 до 50 позицій. Кожен рік охоплює і твори Г. Сковорода, і літературу про нього. Усього довідник налічує 2203 позиції. Ретельно дібрано статті й книги, що лише побічно стосуються Сковорода; зазначено сторінки, де йдеться про нього. Наприклад: *Ласло-Куцок М. Творчість Шевченка на тлі доби*: наведено 13 сторінок, на яких згадано про Сковороду, додано покажчики авторів і предметний.

Григорій Сковорода. 1722—1794 : бібліогр. покажч. / уклад.: Г. І. Гамалій, В. В. Шевченко ; наук. ред. Р. С. Жданова. Київ : Нац. парламент. б-ка України, 2002. 135 с. [4]. Під час підготовки покажчика було використано видання: *Григорій Сковорода : біобібліографія*. Уклад.: Е. С. Беркович [та ін.]. Харків : Вид-во Харк. ун-ту, 1972. 203 с.; *Hrihorij Savic Skovoroda An antology of Critical Articles*. Edmonton, Toronto : Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, 1994. 319 p.

Видання містить матеріали, присвячені суто життю й творчій діяльності видатного мислителя. Укладачі намагалися якнайповніше охопити окремо видані книги, наукові статті, публіцистичні виступи, рецензії, промови, матеріали збірників науко-

вих праць, конференцій, симпозіумів за період 1806—2002 рр. українською та іноземною мовами. Окремі невеликі за обсягом публікації щодо вшанування пам'яті, матеріали зі шкільних підручників до покажчика не увійшли. Літературу розташовано в хронологічному порядку, а в межах року — за алфавітом. Є систематично-предметний та іменний покажчики. Містить 1645 позицій. Відібрано статті й книги, що лише побічно стосуються Г. Сковорода; зазначено сторінки, де йдеться про нього. Покажчик є спільним проектом Міністерства культури і мистецтв України, Національної парламентської бібліотеки України, Національного музею літератури України. В його укладанні взяли участь закордонні фахівці: П. Балмуш (Молдова), Дж. Беркофф (Італія), А. Даниленко (США), Ю. Барабаш (Росія), М. Мозер (Австрія), О. Марченко (Росія) та інші.

Григорій Сковорода (1722—1794) : біобібліогр. покажч. : [препр.] / уклад.: О. Шкіра, А. Яковенко, І. Корж [та ін.]. Переяслав-Хмельницький : Ризографіка, 2006. 166 с. [5]. Видання покажчика співробітниками Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету є цілком закономірним. "Протягом століть м. Переяслав-Хмельницький і с. Каврай бережуть історичну пам'ять про великого сина українського народу, який жив і працював тут 6 років, написав чимало педагогічних, літературних, філософських та музичних творів. Після повернення з-за кордону в 1750 р. Сковорода був запрошений переяславським єпископом Никодимом Срібницьким на посаду викладача поетики Переяславського колегіуму" [14, с. 6—7]. У 2002 р. Переяслав-Хмельницькому педагогічному університетові надано ім'я Г. Сковорода.

Покажчик складається з таких частин:

1. Коцур В. П. Мандрівний старчик чи великий філософ і учитель сучасності.
2. Нікітіна В. Переяславщина в житті Сковорода.
3. Від упорядників.
4. Літопис життя і творчості Сковорода.
5. Літературно-педагогічна спадщина Сковорода (30 назв). Вид. 2, Вип. 1 (42); Вид. 2, Вип. 2 (6); Вид. 3 (15).
6. Матеріали про життя та діяльність (564 назви). Вид. 2, Вип. 1 (846); Вид. 2, Вип. 2 (469); Вид. 3 (505).
7. Бібліографічні матеріали (4). Вид. 2, Вип. 1 (13); Вид. 2, Вип. 2 (11); Вид. 3 (13).
8. Вшанування пам'яті (30). Вид. 2, Вип. 1 (51); Вид. 2, Вип. 2 (44); Вид. 3 (64).
9. Вислови Сковорода (46 цитат). Вид. 2, Вип. 1 (110 цитат).

10. Іменний покажчик (634 автори). Вид. 2, Вип. 1 (956); Вид. 2, Вип. 2 (638); Вид. 3 (627).

У вступній статті ректора університету В. Коцура наголошено на вагомому значенні вивчення творчості Г. Сковороди для організації навчальної діяльності відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України та Болонського процесу. Позитивний відгук на це видання залишив А. Яковенко: "Укладачі посібника ставили за мету вичерпно й повно представити цінний доробок українського філософа. Було використано 625 одиниць бібліографії, джерелами відбору документів стали фонди університетської бібліотеки, меморіального музею академіка В. Заболотного, меморіального музею Г. Сковороди, колекції книг з архівів І. П. Стогнія, І. М. Ярового. Покажчик вміщує матеріали, опубліковані за період з 1899 по 2005 роки" [18, с. 299].

Водночас слід зауважити й про певні недоліки, зокрема твори Г. Сковороди відображено не повністю: перше видання позначено 1912 р., а друге — 1961-м. Звісно, що такої великої перерви не могло бути. Усього розділ "Літературно-педагогічна спадщина" охоплює 30 позицій, що становлять далеко не повний перелік. Частина описів анована.

Григорій Сковорода (1722—1794) : наук.-допом. біобібліогр. покажч. / уклад.: О. Шкира, А. Яковенко, І. Корж [та ін.] ; за ред. В. П. Коцура. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Переяслав-Хмельницький, 2009. Вип. 1. 217 с. [6]. Друге видання покажчика має таку саму структуру, лише відрізняється кількістю одиниць бібліографії — 953. Окрім цього, охоплено ширший період (1912—2006) і збільшено кількість афоризмів. Обкладинку не змінено. Подано відгук бібліографа Т. Добко на перше видання, яка високо оцінила працю укладачів: "Безперечно, упорядниками здійснена величезна копійка робота по виявленню, систематизації, відображенню документів. Поява покажчика видається своєчасною і об'єктивно необхідною, вводить до наукового обігу величезний масив інформації, що сприятиме вивченню творчої спадщини Григорія Сковороди" [10, с. 9].

Григорій Сковорода (1722—1794) : наук.-допом. біобібліогр. покажч. / уклад.: О. Шкира, О. Нефедова, А. Яковенко, І. Корж [та ін.] ; за ред. В. П. Коцура. Дніпропетровськ : [Нац. гірнич. ун-т], 2009. Вип. 2. 195 с. [7]. Другий випуск покажчика здійснено за участі співробітників Національного гірничого університету м. Дніпра. На відміну від попереднього, у ньому немає передмови В. Коцура, афоризмів Г. Сковороди, літопису його життя й творчості. Обкла-

динку змінено. Уміщено додатки: "Вічний Сковорода", "Поетична сквородіана", "Книжкова галерея". Перший з них — "Вічний Сковорода" — поєднує кілька текстів: літопис життя й творчості письменника та п'ять статей про нього (Корпанюк М. "Погляд на морально-естетичні засади українського літописання та творчість Григорія Сковороди крізь призму герменевтики"; Тетерина Д. "Педагогічні погляди Сковороди"; Шкира О. "Пам'ять нащадків"; Нікітіна В. "Меморіальний музей Г. С. Сковороди в м. Переяславі-Хмельницькому" та інші). "Поетична сквородіана" містить 20 поезій сучасних авторів: П. Ярмоленка, Н. Хамлюка, А. Тарковського, І. Драча, В. Осадчого, Д. Павличка, Т. Лещука та інших. Хоча добірка віршів є нетиповим елементом покажчика, однак відіграє позитивну роль у спрощенні їх пошуку читачем. У додатку "Книжкова галерея" подано бібліографічний опис останніх видань Сковородіани: збірники науково-теоретичних праць, розвідки, матеріали філософсько-світоглядного аналізу творчості, матеріали Сковородинівських читань, навчальний посібник, бібліографічний покажчик, які не входять до основного списку джерел. Перевага їх окремого подання від решти джерел полягає лише в зображенні обкладинки та наявності розлогої анотації.

На появу покажчика відгукнулася науковий співробітник НБУВ Ю. Левченко. На її думку, "структуровано покажчик достатньо вдало, матеріал розташовано за хронологічно-алфавітним принципом, що дає змогу з легкістю орієнтуватися в широкому спектрі інформації. Покажчик продовжує хронологічно попередні видання (доповнений літературою за 2007—2009 роки), а також вміщує відсутні в попередніх випусках бібліографічні записи минулих років, відображаючи достатньо багато унікальних видань, джерелами відбору яких були фонди університетської бібліотеки, Центру Сковородіани, а також зібрання меморіального музею Г. Сковороди" [12, с. 22].

Дуже важливо, що упорядники подали анотації там, де назва статті чи книги не відбиває змісту, що дає змогу повніше розкрити видання. Безперечно, автори здійснили значну й копійку роботу з пошуку інформації, систематизації та відображення документів.

Григорій Сковорода (1722—1794) : наук.-допом. біобібліогр. покажч. / уклад.: О. Шкира, О. Нефедова, А. Яковенко, І. Корж [та ін.] ; за ред. В. П. Коцура]. Переяслав-Хмельницький : Кондор, 2012. Вип. 3. 208 с. [8]. Цей випуск присвячено 290-й річниці від дня народження мислителя й продовжує серію розпочатих 2006 р.

бібліографічних покажчиків. Зауважимо, що бібліотека Переяслав-Хмельницького ДПУ ім. Г. Сковороди працює в межах проєкту "Сковородіана", започаткованого 2002 р., і саме завдяки цій ініціативі й побачили світ покажчики, наведені вище. Третій випуск містить різноаспектну інформацію щодо Г. Сковороди. Описано 597 одиниць бібліографії за 1945—2012 рр. Укладачі зібрали у виданні не лише окремо видані книги, статті збірників, виступів на різноманітних заходах, рецензій, промов, а й матеріали з дипломних студентських робіт. На відміну від другого випуску, в укладанні цього покажчика не брав участі Національний гірничий університет м. Дніпра. Структура видання залишилася незмінною, відрізняються лише додатки, роль яких виконують статті (Єгорова Г. "Григорій Сковорода. Думки про майбутнє"; Блохина Д. "Сковородіана в Німеччині"; Сорока С. "Художник-символіст про Сковороду"; Янцен В. "Три варіанта книги Д. І. Чижевського о Сковороді"). Упорядники не подали їх у загальному списку джерел, а лише зазначили у вступному слові, що це відомі сквородинознавці, з якими колектив бібліотеки тісно співпрацює. До кожної статті подано стисло довідку про автора. Вагоме естетичне навантаження мають ілюстрації картин С. Сороки на сквородінінську тематику, що чудово доповнюють і збагачують покажчик.

Висновки. Інформаційна наповненість, структура, методична й джерельна бази досліджених бібліографічних покажчиків мають певні особ-

ливості, водночас кожен із них є вагомим внеском в українську Сковородіану.

Для одних авторів Г. Сковорода "вегетаріанець, вільнодумець і недовчений студент, експериментатор у віршуванні, харизматичний викладач, емоційний педагог, який міг учня назвати "свинською головою", неформал, який так і не підлаштувався під "нормальне" рутинне життя, співак, русофоб, давнчанець, що спав чотири години на добу, пішохід, пастух і легенда" [13, с. 2]. Для інших — "філософ, поет, байкар, мислитель-гуманіст, непримиренний борець проти релігії і церкви, сповнений любові до народу" [15, с. 10]; "апостол раціоналізму" (Ф. Кудринський), найяскравіший представник "емблематичного стилю в містичній літературі Нового часу" (Д. Чижевський), "найбільший після перших отців Церкви християнський філософ" (М. Степаненко), "втілення всіх рис українського народу" (І. Мірчук).

Упродовж 300 років сприйняття Г. Сковороди змінювалося, набувало ознак часу, менталітету, індивідуального ставлення; зазнавало впливу літературної моди, політичних віянь, однак незмінним залишається інтерес до постаті цього непересічного діяча, бажання знову й знову, за словами поета Н. Гаврилюка, зануритись у чудовий, створений філософом сад:

Цей кладень знань не вичерпав до дна.
Зайди у "Сад божественних пісень",
І подумки тернистий шлях пройди
І поклонись стежкам Сковороди.

Список використаних літератури та джерел

1. *Бібліографія* художественной литературы и литературоведения / под ред. С. А. Трубникова. — Москва : Книга, 1985. — 336 с.
2. *Григорій Сковорода* : біобібліографія / укладачі: Е. С. Беркович [та ін.] ; вступна стаття А. М. Ніженець. — Вид 2-ге, виправлене й доповнене. — Харків : Видавництво Харківського університету, 1972. — 203 с.
3. *Григорій Сковорода*. Твори : у 2 т. / Г. С. Сковорода ; редкол.: О. Пріцак (голова), О. Мишанич, Г. Грабович [та ін.] ; відп. ред. О. Мишанич. — Київ : Обереги, 1994. — (Гарвард. б-ка давнього укр. письменства).
4. *Григорій Сковорода*. 1722—1794 : бібліогр. покажч. / М-во культури і мистецтв України, Нац. парлам. б-ка України, Нац. музей літ. України ; [уклад.: Г. І. Гамалій, В. В. Шевченко ; наук. ред.: Р. С. Жданова]. — Київ : Нац. парлам. б-ка України, 2002. — 135 с.
5. *Григорій Сковорода* (1722—1794) : біобібліогр. покажч. : [препринт] / уклад.: О. Шкира, А. Яковенко, І. Корж [та ін.]. — Переяслав-Хмельницький : Ризографіка, 2006. — 166 с.
6. *Григорій Сковорода* (1722—1794) : наук.-допом. біобібліогр. покажч. / [уклад.: О. Шкира, А. Яковенко, І. Корж та ін. ; за ред. В. П. Коцура]. — Вид. 2-ге перероб. і допов. — Переяслав-Хмельницький, 2009. — Вип. 1. — 217 с.
7. *Григорій Сковорода* (1722—1794) : наук.-допом. біобібліогр. покажч. / [уклад.: О. Шкира, О. Нефедова, А. Яковенко, І. Корж та ін. ; за ред. В. П. Коцура]. — Дніпропетровськ : [Нац. гірнич. ун-т], 2009. — Вип. 2. — 195 с.
8. *Григорій Сковорода* (1722—1794) : наук.-допом. біобібліогр. покажч. / [уклад.: О. Шкира, О. Нефедова, А. Яковенко, І. Корж та ін. ; за ред. В. П. Коцура]. — Переяслав-Хмельницький : Кондор, 2012. — Вип. 3 : до 290-річчя з дня народження. — 208 с.
9. *Два століття сквородіани* : бібліографічний довідник / уклад.: Леонід Ушкалов, Сергій Вакуленко, Алла Євтушенко ; загальний нагляд та наукова редакція Леоніда Ушкалова. — Харків : Акта, 2002. — 528 с.
10. *Добко Т.* Сучасний розвиток бібліографічної Сковородіани / Тетяна Добко // *Бібліотечний вісник*. — 2007. — № 3. — С. 9—13.

11. *Концепція* Великого Проекту "Григорій Сковорода-300" (2002—2022 рр.). Формування духовно-технологічних (техно-духовних) регіонів-символів України ("Сузір'я символів України") : період дії 2011—2022 рр. / Громад. орг. ком. Великого Проекту "Григорій Сковорода-300" [та ін.]. — Вид. 3-тє уточн. — Київ ; Харків : [б. в.], 2011. — 35 с.
12. *Левченко Ю.* Гідне продовження бібліографічної Сковородіани / Юлія Левченко // Вісник Книжкової палати. — 2011. — № 12. — С. 21—22.
13. *Любка А.* Вегетаріанець, дауншифтер, неформал — Сковорода / А. Любка // День. — 2017. — 19 травня. — С. 2.
14. *Мишанич О.* Передмова // Григорій Сковорода. Твори: у 2 т. — Київ : Обереги, 1994. — Т. 1. — 494 с.
15. *Ніженець А. М.* Григорій Сковорода (вступна стаття) / А. М. Ніженець // Григорій Сковорода : бібліографія ; уклад.: Е. С. Беркович, А. В. Дашковська [та ін.]. — Вид. 2-е, випр. і допов. — Харків, 1972. — С. 7—24.
16. *Нікітіна В.* Переяславщина в житті Г. Сковороди. Григорій Сковорода (1722—1794) : біобібліографічний покажчик / уклад. О. Шкіра [та ін.]. — Переяслав-Хмельницький : Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Григорія Сковороди, 2006. — 166 с.
17. *Рева Л.* Інформаційно-бібліографічні ресурси літературної біографіки / Л. Рева // Наук. праці Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. — Київ, 1998. — Вип. 1. — С. 465—470.
18. *Яковенко А.* Безмежний світ Сковородіани / А. Яковенко // Григорій Сковорода — духовний орієнтир для сучасності : зб. наук. пр.: у 2 кн. — Київ, 2007. — Кн. 2. — С. 299—302.

Nataliia Loshchynska,

*PhD of Philological Sciences, Senior Research Associate, Associate Professor,
Instytute of Information Technologies, Vernadsky National Library of Ukraine*

Bibliographical Skovorodiana in independent Ukraine

The purpose of the article: in the context of modern methodological developments to investigate bibliographic indexes dedicated to Hryhoriy Skovoroda, which appeared in the Ukrainian state; to establish their scientific and informational value and ergonomics both for scientists and for a wide range of non-specialists. **The research methodology** consists of historical, bibliographic-review and critical-analytical scientific methods for these publications and their genre-style paradigm and ideological load. **Scientific novelty.** The study of historical and bibliographic frying pan with the help of new theoretical and methodological principles is one of the urgent tasks of modern bibliography. The development of Ukrainian bibliography provides an opportunity to better understand its national features, bibliographic facts and phenomena, to learn the heritage of prominent bibliographers of the past to implement their ideas, to enrich the national bibliographic science, Ukrainian bibliography. It was during the years of independent Ukraine that scholars increasingly turned to the origins of national culture, one of the key figures of which is Hryhoriy Skovoroda. **Conclusions.** During the years of existence of independent Ukraine, the biobibliography has undergone significant changes and developments in the direction of European requirements and trends. Due to the growing needs of the modern reader and the stable demand for research Ukrainian Skovoroda studies, bibliographers are making every effort to meet them. The information content, structure, methodological and source base of the researched publications have their own peculiarities. It is safe to say that each of them is a significant contribution to the Ukrainian. Over the course of three hundred years, the perception of Grigoriy Skovoroda's work changed, acquired the characteristics of its time, mentality, and individual perception; the influence of literary fashion, political trends of the time, comparative analysis in the context of other writers, etc. However, interest in this figure remains unchanged.

Keywords: Skovoroda studies; Hryhoriy Skovoroda; bibliography; reference books; indexes; scientific and information activities

References

1. Trubnykova S. A. (Ed.). (1985). *Bibliografiya khudozhestvennoy literatury i literaturovedeniya* [Bibliography of fiction and literary criticism]. Moscow, Russia: Knyha.
2. Berkovych E. S. and others (Comp.) (1972). *Hryhoriy Skovoroda: bibliohrafiya*. [Hryhoriy Skovoroda: bibliography] Kharkiv: Kharkiv University.
3. Hryhoriy Skovoroda. (1994). *Tvory* [Works] (Vols. 1—2). Kyiv: Oberehy.
4. Gamalij G. I. & Shevchenko V. V. [uklad.]. (2002). *Grigoriy Skovoroda. 1722—1794 : biobibliogr. pokazhch.* Kyiv: Nacionalna parlamentska biblioteka Ukrayini.
5. O. Shkira, A. Yakovenko, I. Korzh [ta in.] [uklad.]. (2006). *Grigoriy Skovoroda (1722—1794) : biobibliogr. pokazhch. : [preprint]*. Pereyaslav-Hmelnickij: Rizografika.
6. Shkira O., Yakovenko A., Korzh I. ta in. [uklad.], Kocur V. P. [red.]. (2009). *Grigoriy Skovoroda (1722—1794) : nauk.-dopom. biobibliogr. pokazhch.* Vid. 2- ge pererob. i dopov. Pereyaslav-Hmelnickij, 2009. Vip. 1.
7. Shkira O., Nefedova O., Yakovenko A., Korzh I. ta in. [uklad.], Kocur V. P. [red.]. (2009). *Grigoriy Skovoroda (1722—1794) : nauk.-dopom. biobibliogr. pokazhch.* Dnipropetrovsk : [Nac. girnich. un-t]. Vip. 2.
8. Shkira O., Nefedova O., Yakovenko A., Korzh I. ta in. [uklad.], Kocur V. P. [red.]. *Grigoriy Skovoroda (1722—1794) : nauk.-dopom. biobibliogr. pokazhch.* Pereyaslav-Hmelnickij: Kondor. Vip. 3 : do 290-rich. z dnya narodzhennya.

9. Ushkalov L. and others (Comp.). (2002). *Dva stolittya Skovorodiany: bibliorafichnyy dovidnyk* [Two centuries of Skovorodian: bibliographic reference]. Kharkiv.
10. Dobko T. (2007). Suchasnyy rozvytok bibliorafichnoyi Skovorodiany [Modern development of bibliographic Skovorodiana]. *Bibliotechnyy visnyk*, 3, pp. 9—13.
11. *Koncepciya Velikogo Proektu "Grigoriy Skovoroda-300" (2002—2022 rr.). Formuvannya duhovno-tehnologichnih (teho-duhovnih) regioniv-simvoliv Ukrainy ("Suzir'ya simvoliv Ukrainy") : period diy 2011—2022 rr.* (2011). Gromad. org. kom. Velikogo Proektu "Grigoriy Skovoroda-300" [ta in.]. 3-tye utochn. vid. Kyiv ; Harkiv. [The concept of the Large Project "Hryhoriy Skovoroda — 300" (2002—2022)]. Kyiv; Kharkiv.
12. Levchenko Yu. (2011). Hidne prodovzhennya bibliorafichnoyi Skovorodiany [A worthy continuation of the bibliographic Skovorodiana]. *Visnyk Knyzhkovoyi palaty*, 12, pp. 21—22.
13. Lyubka A. (2017). Vehetarianets, daunshyfter, neformal — Skovoroda. [Vegetarian, downshifter, informal — Skovoroda]. *Den*, 19 may, 2.
14. Myshanich O. (1994). *Peredmova. Hryhoriy Skovoroda. Tvory: v 2 t.* [Foreword. Gregory Skovoroda. Works: in 2 volumes]. Kyiv: Oberehy.
15. Nizhenets A. (1968). *Hryhoriy Skovoroda: bibliorafiya* [Hryhoriy Skovoroda: bibliography]. Kharkiv: Vyd-vo Kharkivskoho universytetu.
16. Nikitina V. (2006). *Pereyaslavshchyna v zhytti H. Skovorody* [Pereyaslav region in the life of G. Skovoroda]. In Shkyra O. and others (Comp.) (2006). *Hryhoriy Skovoroda (1722—1794): naukovo-dopomizhnyy bibliorafichnyy pokazhchyk pokazhchyk* [Gregory Skovoroda (1722—1794): Research and support bibliographic index]. Pereyaslav-Khmelnyskyu.
17. Reva L. (1998). Informatsiyno-bibliorafichni resursy literaturnoyi biohafiky. [Information and bibliographic resources of literary biography]. *Nauk. Pr. Nats. Bibl. Ukr. im. V. I. Vernadskoho*, 1, pp. 465—470.
18. Yakovenko A. (2007). *Bezmezhenyy svit Skovorodiany* [The boundless world of Skovorodiana]. Hryhoriy Skovoroda is a spiritual landmark for the present: a collection of scientific works in 2 vol., 2, pp. 299—302. Kyiv.

Надійшла до редакції 14 лютого 2023 року

ЗА РУБЕЖЕМ

УДК: 027.7:021.64](430)(045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2023.2(319).39-44

Тетяна Дмитренко,

стипендіатка програми "НУМО. Стипендійна програма бібліотек та архівів",
Університетська бібліотека м. Фрайбурга, Німеччина,
e-mail: t.r.dmytrenko@gmail.com

Мережеві зв'язки бібліотеки Фрайбурзького університету на регіональному, національному та міжнародному рівнях

У статті розглянуто діяльність бібліотеки Фрайбурзького університету, яка є членом Консорціуму Баден-Вюртембергу — об'єднання, що опікується процесами мережевої співпраці у сфері електронних закупівель.

Проаналізовано засади, на яких відбувається співпраця в межах роботи Консорціуму. Зазначено, що університетська бібліотека є центральним офісом, який відповідає за організацію мережевих зв'язків об'єднання та злагоджене функціонування установ-учасниць.

Зауважено, що створення окремого органу, який коригує процеси співпраці з іншими установами, сприяє оптимізації роботи бібліотек.

З'ясовано, що налагоджені мережеві зв'язки бібліотеки дають змогу забезпечити якісний супровід наукових досліджень і високий рівень використання інформаційних ресурсів.

Наголошено, що досвід бібліотеки у сфері регіональної, національної та міжнародної співпраці є корисним для впровадження в діяльність бібліотечних установ України.

Ключові слова: бібліотечна співпраця; мережеві зв'язки; бібліотека Фрайбурзького університету; Консорціум Баден-Вюртембергу; співпраця на регіональному, національному та міжнародному рівнях

Постановка проблеми. Завдяки підтримці, наданій Німецькою бібліотечною асоціацією (Deutscher Bibliotheksverband, DBV) у межах ініціативи "НУМО. Стипендійна програма бібліотек та архівів", що фінансується коштом Уповно-

важеного федерального уряду з питань культури та ЗМІ на підставі резолюції Бундестагу, авторка уклала угоду про співпрацю з бібліотекою Фрайбурзького університету. Такий формат роботи дав змогу проаналізувати особливості діяльності